

ZPRÁVY Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Konference Argumentation 2021: International Conference on Alternative Methods of Argumentation in Law

Linda Tvrdíková*, Ondřej Glogar**

Dne 22. října 2021 se na online „půdě“ Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně konal jubilejní 10. ročník mezinárodní konference Argumentation 2021: International Conference on Alternative Methods of Argumentation in Law. Letošní program byl nabitý zajímavými příspěvky, které nabízely netradiční pohled na právní argumentaci a otázky s ní spojené. Ústředním tématem Argumentation 2021 byla konceptualizace v právu, neboť chceme-li porozumět právu a pochopit ho, pak je nezbytné porozumět jeho základním stavebním kamenům, kterými jsou právní pojmy (koncepty).

Jak bylo naznačeno již v úvodu, letos se konference konala vzhledem k nejisté situaci online. Konference byla rozdělena do 5 tematických sekcí, kde kromě ústředního tématu konceptualizace v právu, kterému byly věnovány první dvě dopolední sekce (Sekce: Conceptualization a Conceptualization: Experimental Jurisprudence), nezůstaly upozaděny ani tradiční sekce, které v rámci této konference bývají, a to konkrétně právo a literatura (sekce: Law and Literature), právo a jazyk (sekce: Law and Language). Letošní ročník, který byl i trochu empiričtěji laděný, upoutal pozornost vědců, kteří se v rámci svého bádání pouští i do oblastí, kterým se věnují spíše kognitivní vědy, konkrétně pak emocím a intuicím (sekce: Emotions, intuition and legal argumentation).

Na konferenci nás přivítal děkan Právnické fakulty Masarykovy univerzity docent Martin Škop a po jeho úvodním slovu začala první sekce, která se věnovala konceptualizaci a jejíž moderátorkou byla Terezie Smejkalová. Jako první vystoupila Angela Condello se svým příspěvkem *The Intensionality behind Legal Concepts and Their Extensional Boundaries: Remarks Made on the Connection between AI and Legal Methodology*. Angela ve své prezentaci propojila poznatky teorie práva, filosofie jazyka a Searlovy

* Mgr. Bc. Linda Tvrdíková, doktorandka a odborná pracovnice, Katedra právní teorie, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Ph.D. student and specialist, Department of Legal Theory, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: Linda.Tvrdikova@law.muni.cz / ORCID: 0000-0002-9115-1052 / Scopus ID: 57221393851

** Mgr. Bc. Ondřej Glogar, doktorand, Katedra právní teorie, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Ph.D. student, Department of Legal Theory, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: ondrej.glogar@mail.muni.cz / ORCID: 0000-0003-0962-8139

sociální ontologie, kde jejím východiskem bylo Searlovo pojetí pravidel, které představil ve své knize *The Construction of Social Reality*. Na závěr svou prezentaci doplnila i o poznámky a poznatky z oblasti výzkumu umělé inteligence a soudního rozhodování. Dalším prezentujícím v této sekci byl Mirosław Michał Sadowski se svým příspěvkem *Conceptualising the Right to Memory: What May Public Spaces Tell Us?*, ve kterém se pokusil odpovědět na otázky, které se týkají práva na to si pamatovat a být pamatován a práva zapomenout a být zapomenut. Mirosław se věnoval zejména otázce pamětních míst a různých soch, které nám připomínají minulost, kde právě tyto historické, nebo i současné osobnosti, kterým jsou památníky a sochy věnovány, mohou spoluvytvářet národní identitu. Kládl si nelehké otázky jako: Co když se jedná o minulost, která by měla být podle mnoha lidí raději zapomenuta? Mají pak být tato pamětní místa a sochy odstraněny, nebo mají být zachovány, aby nám připomínaly nesnadné dřívější doby? A kdo by měl vůbec rozhodovat o tom, co má být zapomenuto, a co nikoli. Tuto sekci pak zakončil Michał Araszkiwicz s příspěvkem *Conceptual Structures and Legal Reasoning*, který se pokusil vtáhnout poznatky kognitivních věd do rámce právního myšlení. V rámci kognitivních věd jsou totiž koncepty a konceptualizace středem zájmu mnohých vědců, kteří se snaží odhalit, jak fungují. Tyto poznatky využil k tomu, aby vysvětlil inferenční charakter právních pojmů a rovněž graduální charakter dalších pojmů, který je diskutován, pokud v právu hovoříme o vágnosti.

Druhou sekci byla *Conceptualization: Experimental Jurisprudence*, kterou moderoval Thomas Giddens. Tuto sekci zahájili Michele Ubertone a Corrado Roversi příspěvkem *Alice in Wonderland: Experiental Jurisprudence on the Internal Point of View*. Zaměřili se na teorii a pojetí práva H. L. Harta, zejména pak na jeho interní úhel pohledu („internal point of view“), který Hart viděl jako důležitý stavební prvek práva. Michele a Corrado propojili poznatky kognitivních věd a pro ověření svých hypotéz provedli i experiment, se kterým v rámci své prezentace posluchače seznámili. Po nich následovalo vystoupení Terezie Smejkalové a Markéty Štěpáníkové, které představily rovněž dílčí výsledky svého dlouhodobého výzkumu, který se věnuje právě konceptualizaci a využití metod sociální reprezentace v právu při zkoumání právních pojmů. Příspěvek měl název *Conceptualization of “Public Order“ within Czech Legal System*. Terezie a Markéta se v rámci výzkumu, jehož předběžné výsledky prezentovaly na konferenci, zaměřily na pojem „veřejný pořádek“, s kterým se můžeme setkat, ale nikde nenalezneme jeho definici, a je tak potřeba ho interpretovat vždy s ohledem na daný kontext. Rovněž upozornily na to, že někdy tento pojem hraje klíčovou roli a je pak zásadní, jak například soudce tomuto pojmu rozumí, jak si ho konceptualizuje. Sekci zakončila Lena Schøning se svým příspěvkem *Problematizing the Concepts (or Experimental Explanations) of Ocean Governance and Law*, v němž ukázala, že i to, co obvykle vidíme jako dobré či přirozené, takové být nemusí a můžeme to problematizovat.

Po obědové pauze přednesl svůj příspěvek Jaap Hage. Jaap se věnoval ústředním tématům právní teorie, ale i praxe, jimiž jsou koncepty povinností a práv a rovněž se dotknul samotné povahy pravidel. Tyto ústřední koncepty diskutoval ve svém příspěvku *Duties, Obligations and Rights*. Jeho originální perspektiva, kterou se na tuto problematiku zaměřil, vyvolala poměrně vášnivou diskuzi. Jaapeho příspěvku a následující diskuzi o jeho myšlenkách byla věnována hodina.

Následovala sekce *Law and literature*, kterou moderovala Angela Condello. Zahájil ji Thomas Giddens se svým příspěvkem *Letters of the Law: The Imago Decidendi of Baigent v Random House*. Thomas odhaloval skrytou zprávu v typografii, která byla použita v případě *Baigent v Random House*. Po něm vystoupil András Molnár s příspěvkem *The Dynamics of Consent and Antagonism in Ian McDonald's Luna Trilogy*. András ve svém příspěvku představil svoji interpretaci trilogie *Luna cycle* z právně-teoretického hlediska, kde do této science fiction trilogie zapojil různé právní teorie a poznatky týkající se například souhlasu. Následoval Przemyslaw Kaczmarek se svým příspěvkem *The Judge-Buttler or the Judge-Architect in the Visual Culture. What Professionalism? Whose Responsibility?* Przemyslaw se pokusil konceptualizovat a vysvětlit roli, kterou soudce zaujímá ve společnosti. A celou tuto sekci zakončily Markéta Štěpáníková a Terezie Smejkalová se svým druhým příspěvkem *Clothing and Public Order*. V tomto příspěvku představily další výsledky jejich dlouhodobého výzkumu, kde ukázaly, že i oblečení je součástí veřejného pořádku.

Po těchto prvních třech sekcích následovaly dvě paralelní sekce. První z nich byla *Law and Language*, kterou se svým příspěvkem *Vagueness and the Theory of Gaps* započal Lukáš Hlouch. Shrnl především různé významy vágnosti, jednotlivé typy právních mezer a jejich využití v právní praxi. Kromě jiného na případu rozhodnutí ve věci *Al-Chodor* poukazoval na to, zda lze vágní pojmy považovat za mezery v právu a zda i na tyto případy dopadá teorie mezer. Jako další dostal slovo Ondřej Glogar a v rámci příspěvku *The Concept of Legal Language: Law is Language* představil možné přístupy k právnímu jazyku a do jaké míry lze chápat právo jako jazyk. Na základě poznatků sémiotického přístupu k jazyku upozorňoval na možné nedostatky této metafory. Poslední příspěvek s názvem *The Normativity of Legal Discursive Practice: On the Third Scope of Reason-Giving* přednesla Weronika Dzięgielewska. Zabývala se povahou zdůvodňování normativity, zejména zda z práva samotného skutečně plynou důvody pro určité jednání, nebo zda spíše pochází z aktů jiných činitelů. S ohledem na teze analytického pragmatismu Weronika na závěr navrhla vlastní koncept zdůvodňování jednání v právu.

Paralelně se sekcí o právu a jazyce probíhala sekce *Emotions, Intuitions and Legal Argumentation*, kde byly pouze dva příspěvky. Prvním vystupujícím byl Marko Novak se svým příspěvkem *Is There Emotional Argumentation in Law?*, který upozornil na to, že emoce mohou a hrají při argumentaci důležitou roli. Vycházel z poznatků kognitivních věd a aplikoval je na právní argumentaci. Marko rozlišoval mezi dvěma případy,

a to, kdy emoce vystupují jako základ pro nějaké tvrzení, a kdy naopak vystupují pouze v pozici prostředku, kterým jsou nějaké argumenty vyjádřeny. Marko pak argumentoval, že druhá varianta se nejví z hlediska práva a právní argumentace jako problematická a může zvýšit přesvědčivost, upozorňoval však, že první varianta se nejví jako přípustná. Poslední příspěvek pak byl od Lindy Tvrdíkové a nesl název *Do Not Ignore the Elephant. Exploring the Role of Intuition and Experience in Judicial Decision-Making*. Linda ve svém příspěvku propojila právní teorii, zejména pak v našem českém právním prostředí poměrně opomíjené právní realisty, a kognitivní vědy. Svou pozornost zaměřila na otázku intuic a zkušeností. Snažila se poukázat na to, že tyto otázky (intuic a zkušeností), i vzhledem k výzkumům a výsledkům, které máme díky kognitivním vědám, nemůžeme s klidným svědomím v rámci právní teorie ignorovat.

Ke každému z příspěvků proběhla zajímavá diskuze, kde účastníci konference kladli prezentujícím otázky spojené s jejich výzkumem a samotní prezentující během této diskuze mnohdy získali zajímavé náměty a podněty k dalšímu bádání nebo k zamyšlení. Konferenci rozhodně můžeme doporučit všem, které zajímá otázka právní argumentace, interpretace nebo experimentální jurisprudence. Další ročník *Argumentation* se bude konat v roce 2023.

Z konference byl publikován sborník příspěvků, který je dostupný z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/argumentation2021/argumentation2021.pdf>